

ZIŅU IZLAIDUMS no ES narkotiku aģentūras Lisabonā

INFEKCIJU SLIMĪBAS, NARKOTIKU LIETOŠANA UN AR NARKOTIKU LIETOŠANU SAISTĪTIE NĀVES GADĪJUMI

Inficēšanās ar AIDS pēdējā laikā visbiežāk notiek heteroseksuālu kontaktu ceļā, nevis injicējot narkotikas

(24.11.2005 LISABONA) Pēdējā laikā inficēšanās ar AIDS visbiežāk notiek heteroseksuālu kontaktu ceļā, nevis injicējot narkotikas – brīdina **ES narkotiku aģentūra (EMCDDA)**, kuras **2005. gada ziņojums par situāciju narkomānijas jomā Eiropā**, ir nācis klajā šodien Briselē. Ja līdz 2001. gadam, vairumā saslimšanas gadījumu ar AIDS **ES** bija saistīti ar narkotiku injicēšanu, tad ņemot vērā pēdējos apkopotos datus jāsecina, ka inficēšanās ar AIDS lielākoties notiek heteroseksuālā ceļā ⁽¹⁾.

EMCDDA apgalvo ⁽²⁾, ka šajā ziņā svarīga ir augstas aktivitātes pretretrovīrusu terapijas (HAART)* atvieglota pieeja HIV pozitīviem narkotiku injicētājiem (IDU). Pašlaik gandrīz visā **Rietumeiropā** HAART ir pieejama vairāk nekā 75% pacientu, kam tā ir nepieciešama, neskatoties uz to, ka HAART pieejamības rādītājs **Baltijas valstīs** joprojām ir zems. Piemēram, **Latvijā** ar HIV inficētu IDU vidū AIDS gadījumu skaits pēdējos gados ir ievērojami palielinājies, un tas nozīmē, ka HAART pieejamība ir jāuzlabo ⁽³⁾.

EMCDDA uzskata, ka ar narkotiku lietošanu saistītu HIV inficēšanās gadījumu skaitu Eiropā tagad ietekmē arī labākas ārstēšanas pieejamības nodrošinājums IDU, narkotiku nodarītā kaitējuma mazināšanas dienestu darbība, kā arī narkotiku injicēšanas rādītāja samazināšanās dažās valstīs.

HIV izplatības līmenis IDU vidū ir zems, bet saslimstība ar hepatītu nav mazinājusies

Vairumā **ES dalībvalstu** un **kandidātvalstu** HIV izplatība IDU vidū nav palielinājusies. **Čehijā, Grieķijā, Ungārijā, Slovēnijā, Slovākijā, Somijā, Apvienotajā Karalistē, Bulgārijā** un **Rumānijā** ar HIV inficēto IDU skaits sastāda 1% vai ir tuvu šim rādītājam, savukārt **Vācijā, Lietuvā** un **Luksemburgā** šis skaits nepārsniedz 5% (2001.–2004. gada dati).

Lielāks ar HIV inficēto IDU skaits (aptuveni 10% vai vairāk) ir konstatēts **Igaunijā, Spānijā, Francijā, Itālijā, Latvijā, Nīderlandē, Polijā** un **Portugālē**. Tomēr ziņojumā ir uzsvērts, ka pēdējā laikā **Igaunijā** un **Latvijā** konstatēto HIV gadījumu skaits IDU vidū ir strauji samazinājies, un tas varētu liecināt par to, ka nesenās HIV epidēmijas kulminācija šajās divās valstīs jau ir aiz muguras.

Situācija nav tik iepriecinoša saistībā ar B un C hepatīta vīrusu, kas ir viena no visizplatītākajām infekcijām IDU vidū, Eiropā. Liela daļa IDU inficējas ar B hepatīta vīrusu (HBV) vai C hepatīta vīrusu (HCV) dažu gadu laikā pēc narkotiku injicēšanas uzsākšanas. Vairākās valstīs – **Beļģijā, Igaunijā, Grieķijā, Itālijā, Polijā, Portugālē** un **Norvēģijā** – veiktie pētījumi joprojām parāda, ka ar HCV ir inficējušies vairāk nekā 60% IDU (2002.–2004. gada dati).

Divdesmit četras **ES dalībvalstis** (izņemot Kipru), kā arī **Norvēģija, Bulgārija** un **Rumānija**, izmantojot adatu un šļirci programmas (NSPs), apgādā IDU ar sterilu injicēšanas aprīkojumu. Lai gan tā apjoms dažādās valstīs ir atšķirīgs, daudzās valstīs tas ir pietiekams. Pētījumi rāda, ka NSP efektīvi novērš infekcijas slimību izplatību

un ļauj veselības aizsardzības un sociālajiem darbiniekiem nodibināt kontaktu ar citādi grūti pieejamiem narkotiku lietotājiem.

ES ir gandrīz 2 miljoni narkotiku lietotāju**

Saskaņā ar **EMCDDA** aplēsēm pašlaik paplašinātajā **ES** ir no 1,2 līdz 2,1 miljonam narkotiku lietotāju no kuriem aptuveni 850 000 līdz 1,3 miljons lietotāju narkotikas injicē.

Narkotiku lietotāju skaita pētījumi no 90. gadu vidus līdz 90. gadu beigām rāda, ka narkotiku lietotāju skaits ir nedaudz pieaudzis **Dānijā, Austrijā, Somijā, Zviedrijā** un **Norvēģijā**, kamēr **Čehijā, Vācijā, Grieķijā** un **Īrijā** tas nav mainījies vai ir samazinājies. Pieejamie dati sniedz skaidrus secinājumus par tendencēm pārējās valstīs.

Ārstniecības centru sniegtā informācija un ar narkotiku lietošanu saistītu nāves gadījumu izpēte liecina par iespējamu jaunu heroīna lietošanas gadījumu skaita samazināšanos visā Eiropā, ņemot vērā, ka visaugstākais to lietotāju skaits vairumā valstu bija 90. gadu sākumā.

Vairākās **ES valstīs** – **Dānijā, Grieķijā, Spānijā, Francijā, Itālijā** un **Apvienotajā Karalistē** – to heroīna lietotāju vidū, kas iziet ārstniecības kursu, ir samazinājies arī narkotiku injicētāju skaits, proti, šajās valstīs narkotikas injicē mazāk nekā 50% narkotisko vielu lietotāju, kas uzsākuši speciālu narkotiku atkarības ārstniecības kursu. **Spānijā, Nīderlandē** un **Portugālē** narkotiku injicētāju skaits ir proporcionāli zems, proti, tas nepārsniedz 30%. Kā izņēmumu šeit var minēt **Somiju** un virkni **jauno ES dalībvalstu**, kur heroīna lietotāji narkotikas joprojām galvenokārt injicē.

EMCDDA pārskatā ir uzsvērts, ka daudzi rādītāji liecina par narkotiku problēmas pieaugušo daudzveidību Eiropā pēdējos gados, un tagad pacientu vidū biežāk ir sastopami kokaīna (tostarp kreka) un kaņepju lietotāji vai pacienti, kas lieto vairāk nekā viena veida narkotikas (polinarkotiku lietošana) (skatīt 9. ziņojumu).

Narkotisko vielu lietotāju vidū galvenais nāves cēlonis joprojām ir pārdozēšana, bet nāves gadījumu skaits jauniešu vidū samazinās

Saskaņā ar **EMCDDA** pārskatu pārdozēšana „narkotisko vielu lietotāju vidū **ES** joprojām ir galvenais nāves cēlonis” un „viens no galvenajiem gados jaunu cilvēku nāves cēloņiem Eiropā”. Tomēr vairumā **15 ES valstu**, izņemot **Somiju** un **Zviedriju**, kā arī izņemot **Norvēģiju**, šobrīd pārdozēšanas izraisītu nāves gadījumu skaits narkotiku lietotāju vidū, kas jaunāki par 25 gadiem, ir proporcionāli mazāks nekā pirms desmit gadiem, un tas liecina par narkotiku lietošanā iesaistīto jauniešu skaita un gados jaunu narkotiku injicētāju skaita samazināšanos. Atbilstoši šai tendencei vairumā **15 ES valstu**, kopš 1990. gada, narkotiku pārdozēšanas upuru vidējais vecuma rādītājs ir palielinājies.

Citāda aina paveras, iepazīstoties ar **jauno ES dalībvalstu** un **kandidātvalstu** ziņojumos sniegto informāciju, kas rāda, ka laika posmā no 90. gadu vidus līdz 2002. gadam narkotiku pārdozēšanas upuru skaits, kas jaunāki par 25 gadiem, ir ievērojami pieaudzis. Vidēji gados visjaunākie narkotiku pārdozēšanas upuri ir **Rumānijā** (22,4 gadi), **Igaunijā** (24 gadi), **Latvijā** (29 gadi) un **Lietuvā** (29,3 gadi). Ar pārdozēšanu saistītu nāves gadījumu skaits ir stabilizējies **Čehijā, Latvijā, Ungārijā** un **Bulgārijā**.

Pārskatā ir minēts, ka **ES** ar narkotiku lietošanu saistītu nāves gadījumu skaita rādītājs joprojām ir ievērojami augsts, tomēr dažas pazīmes ļauj domāt, ka šis skaits vairs nepieaugs. Pēc 40% pieauguma, laika posmā no 1990. līdz 2000. gadam (**15 ES valstīs**), daudzās valstīs nāves gadījumu skaits ir samazinājies līdz rādītājam kāds bija novērojams 90. gadu sākumā. Šo pozitīvo pārmaiņu pamatā varētu būt narkotisko vielu lietotāju skaita stabilizācija vai samazināšanās, narkotiku injicēšanas samazināšanās dažās valstīs, kā arī labāks ārstniecības nodrošinājums.

Kopumā **15 ES valstīs** un **Norvēģijā** ar narkotiku lietošanu saistīto nāves gadījumu kopskaits ir samazinājies no 8 394 gadījumiem 2001. gadā līdz 7 122 gadījumiem 2002. gadā, tātad par 15%, tomēr dažas pazīmes liek domāt, ka turpmāk tik strauja samazināšanās vairs nav gaidāma (⁴).

Piezīmes

* HAART: cilvēka imūndeficīta vīrusa (HIV) infekcijas ārstēšanas metode, izmantojot vairāku pretretrovīrusu medikamentu kombināciju. Medikamenti kavē vīrusa spēju vairoties cilvēka organismā un palēnina AIDS attīstību.

** EMCDDA narkotiku lietošanas darba definīcija ir „narkotiku injicēšana vai ilgstoša/regulāra narkotisko vielu, kokaīna un/vai amfetamīnu lietošana”.

⁽¹⁾ Skatīt attēlu INF-2 2005. gada statistikas biļetenā — <http://www.stats05.emcdda.eu.int>

⁽²⁾ Dati iegūti, sadarbojoties ar AIDS epidemioloģiskās uzraudzības Eiropas centru (EuroHIV) un WHO Reģionālo Eiropas biroju.

⁽³⁾ Skatīt attēlu INF-1 2005. gada statistikas biļetenā— <http://www.stats05.emcdda.eu.int>

⁽⁴⁾ Skatīt attēlu DRD-G8 2005. gada statistikas biļetenā— <http://www.stats05.emcdda.eu.int> (Informācija nav saņemta no visām 15 valstīm).